

Haapsalu lennukivid ja -puud

Kalle Lõuna, Läänemaa Ühisgümnaasiumi ajalooõpetaja ja

Laura Kirke Kaijalainen, Läänemaa Ühisgümnaasiumi abiturient

Fotod: Laura Kirke Kaijalainen, v.a. fotod 1958. aastast (need LÜGi muuseumi kogust), 66. lend ja 88. lend (foto Malle-Liisa Raigla)

19. detsembril 2022 tähistasime Haapsalu eestikeelse gümnaasiumihariduse 104. aastapäeva. Esmaspäeval on oodatud kõik huvilised kell 16.00-18.00 tutvuma Läänemaa Ühisgümnaasiumi koolimuuseumi ja tähetorniga. Samas ei tohi unustada, et oluline roll eestikeelse gümnaasiumihariduse loos on kunagisel Kuuse tänava koolimajal. Eelmisel õppeaastal koostas Läänemaa Ühisgümnaasiumi õpilane Laura Kirke Kaijalainen praktilise töö, mille käigus fikseeris ta kunagise Haapsalu gümnaasiumi juures säilinud lennukivid ja -puud ning puhastas kivid samblast ja mustusest. Töö tulemusena valmis mahukas andmebaas, mis sisaldab fotosid säilinud lennukividest ja -puudest, nende kirjeldusi ning asendiplaane. Andmebaasiga saavad huvilised tutvuda Läänemaa Ühisgümnaasiumi muuseumis.

Kevadel kooli lõpetava lennu poolt puu istutamise komme on üsna levinud. Lisaks gümnaasistidele on Haapsalus seda teinud näiteks ka 8-klassilise kooli lõpetajad, kes istutasid puid omaaegsesse Paul Soesoo nimelisse noorteparki, tänasesse Krahviaeda. Haapsalu I Keskkoolis sai lennupuust istutamise tava alguse 1958. aasta 9. mail, mil tollased abiturientid koos esimese klassi õpilastega istutasid tamme Wiedemanni tänava koolimaja õue. Ajastule iseloomulikult peideti „kahtlaseid“ traditsioone nõukogulike siltide varju, näiteks seda puud nimetati „Rahutammeks“ ja ametlikult tähistati sellega „fašistlike Saksa röövvalitajate üle“ saavutatud võidu 13. aastapäeva. Lennupuust traditsioon sobitub teistegi tollaste piiripeal laveerivate sulaaja uuenduste ritta. 1956. aastal oli näiteks taastatud Stalini ajal keelatud lõpumärk, peeti viimase koolikella aktust ja astuti samme kooliaastapäeva tähistamise traditsiooni taastamiseks.

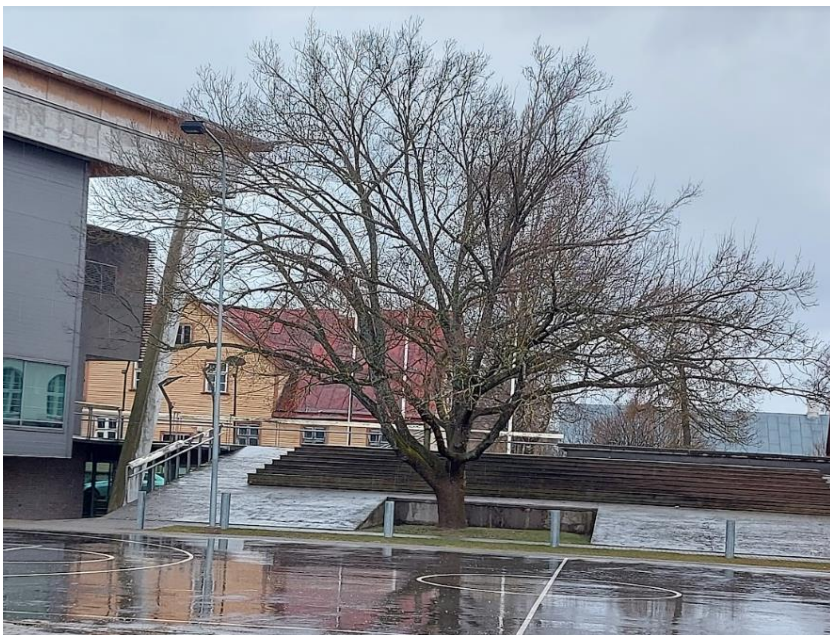
1964. a veebruaris valmis uus koolimaja tollasel Männi tänaval ja koolipere kolis ümber. Lennupuid ümber ei istutatud. Täna on enam neist hävinenud. Erandi moodustab esimene lennupuust, väärikas ja suur tamm. Selle all toimub sügiseti, nn sinilinnunädalal, osa uute gümnaasistide kooliperre vastuvõtmise tseremooniast, kevadeti kogunevad tamme alla abiturientid pärast lõpuaktust.

Kuuse tänava koolimajja võeti kaasa lennupuude istutamise traditsioon, ent sellele lisandus lennukivide paigaldamine. Mõlemad muutusid nüüd osaks viimase koolikella ja tutipeo tseremooniast. Seos II maailmasõjaga kadus. Lennupuudena on läbi aja eelistatud tamme ja vahtrapuud, vähem istutati kaski, pihlakaid ja pärnasid. Okaspuude istutamisest on abiturientid hoidunud, erandi moodustab 90. lennu poolt 2012 mulda pandud kääbus-mägimänd. Paraku on osa puid hävinud, näiteks 1972. aastal lõpetanud 50. lennu kivi on säilinud hästi, ent puu olemasolu meenutab käänd.

Lennukividel on tavaliselt lennunumber ja lõpetamise aasta. Vahel on kivile lisatud ka mõni kujund, neist kõige armastatum motiiv on stiliseeritud kajakas. Vaatamata sellele, et mõned kivid on aja jooksul tugevasti mõranenud, on enamus neist säilinud üllatavalt hästi ja tekstid loetavad. Iseenesest on paljud lennukivid nii materjali, kuju kui ka asendi poolest sarnased. Tähelepanu pälvivad eelkõige tavatumad lahendused. Näiteks 2006. aastal lõpetanud 68. lennu kivi on südamekujuline, 61. lennu kivi 1983. aastast aga vesikivikujuline ja püstises asendis. 66. lennu lõpetajad valmistasid 1988. aasta lennukivi kogunisti omaaegsest drenaažitorust (ei ole säilinud). Väga omapärane ja teistest eristuv on 1979. aastal lõpetanud 75. lennu kivi, mis on asetatud poolviltu ning millel on tarkuse sümboli – öökulli kujutis. Selles lennus lõpetas teiste seas hilisem pedagoog ja koolijuht Andres Ammas. Vilistlastel on meeles selle unikaalse lennu rockkontsert tutipeo ajal koolimaja peaukse kohal oleval varikatusel.

Abiturientide suhtumine istutatud puudesse ja asetatud kividesse on olnud ajas erinev. Osaliselt mäletavad vilistlased puu istutamist ja kivi asetamist detailselt, samas on paljude jaoks see sündmus vajunud unustusse. Kõik lennud ei ole pidanud puu istutamist ja lennukivi asetamist üldse oluliseks. Haapsalu Gümnaasiumis jätkus lennukivide ja -puude traditsioon kuni aastani 2013. Laura Kirke Kaijalaineni töö tulemusena on tänane seis kaardistatud ja fikseeritud. Samas vajaksid talletamist ka vilistlaste meenutused nii tutipäevast, puude istutamisest kui ka kivide valmimise loost.

Esimene lennupuu, 1958. aastal istutatud tamm, on säilinud. Abiturientide kõrval osalesid ka esimese klassi õpilased.

Vanim Kuuse tänava koolimaja juures säilinud lennupuu on 1967. aastal istutatud kask.

1972, 50. lend. Kivi on säilinud hästi, ent puu olemasolu meenutab käänd.

1979. aasta lennukivi on asetatud poolviltu, lennunumbri ja lõpetamise aastaarvu vahel on tarkuse sümboli – öökulli kujutis.

61. lennu kivi 1983. aastast on veskikivikujuline.

66. lennu lõpetajad valmistasid 1988. a lennukivi drenaažitorust. Paraku ei ole see ajahambale vastu pidanud.

2006. aastal 84. lennu lõpetanud asetasid koolimaja juurde südamekujulise kivi.

88. lend 2010. aastal lennupuud istutamas.

Viimane lennukivi aastast 2013.

